

Karadeniz'de Hoca Olmak

Hatıralara Yansıyan Yönleriyle
Yakın Dönemde Dinî Hayat

EDİTÖR

Doç. Dr. Selim DEMİRCİ



Trabzon Kitaplığı: 6
Geleneksel Kültür Dizisi: 2

Yayın Koordinatörü
Erdem Zekeriya İSKENDEROĞLU

Yayın Danışmanı
Emre GÜLSEVER

Karadeniz’de Hoca Olmak
Hatıralara Yansıyan Yönleriyle
Yakın Dönemde Dinî Hayat

Editör
Doç. Dr. Selim DEMİRCİ

Yayın Ekibi
Doç. Dr. Süleyman GÜR
Doç. Dr. ŞenoI SAYLAN
Doç. Dr. Eyüp ÖZTÜRK
Doç. Dr. Fatih TOPALOĞLU
Öğr. Gör. Ahmet Cevdet KARACA

Proje Asistanları
Fatma Rabia DÜZENLİ
Serpil ARSLAN
Cansel AKGÜL

Teknik Destek:
Murat DAVULCU (Yönetmen)
İdris AKYÜZ (Yönetmen Asistanı)

ISBN: 978-975-7770-65-7
TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 48884

Kitap Tasarım
Salih PULCU

1. Baskı, Aralık 2023
Trabzon Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları No: 117

Baskı-Cilt
Seçil Ofset 100. Yıl Mahallesi
Massit Matbaacılar Sitesi
4. Cadde No: 77 Bağcılar İSTANBUL
Sertifika No: 44903

Trabzon Büyükşehir Belediyesi
Gülbaharhatun Mahallesi
Kahramanmaraş Caddesi No.159
Ortahisar TRABZON
Yayınevi Sertifika No: 48884



Önsöz

Karadeniz’de Hoca Olmak: Hatıralara Yansıyan Yönleriyle Yakın Dönemde Dinî Hayat başlıklı proje, 1900-2000 yılları arası geleneksel İslâmî ilimlerin tedrisine Trabzon özelinde yoğunlaşmıştır. Bu tarihsel süreçte olayların içinde yer alanlar ya da etkin isimlere yetişerek onlara talebe olanların anlatımları merkeze alınarak din eğitimi, dinî tedrisatta öne çıkan isimler, bu hocaları besleyen ilmî damarlar, şehrin bu açıdan ülkemize etki ve katkıları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Osmanlı’nın yıkılışını ve Türkiye Cumhuriyeti’nin de kuruluşunu görmüş; yani bir nevi geçiş kuşağı olan kimselere yetişmiş, çoğunlukla 1930-1940 sonrası dünyaya gelen büyüklerimizin birer birer aramızdan çekildiğine üzülerək şahit olmaktayız. Onların hocalarına ve kendi hayat serüvenlerine dair anlatacaklarının hem yakın dönem Trabzon hem de ülkemizin yaşadığı siyasal, sosyal, kültürel ve dinî değişimler açısından önemli olduğu düşüncesi, bu projenin hayata geçmesinde belirleyici olmuştur. Bu amaçla bir şekilde dinî gelenekle bağı bulunan veya imam-hatip liseleri, ilâhiyat fakülteleri ve Diyanet İşleri Başkanlığı gibi kurumlara katkısı olmuş bazı isimler tespit edilerek, kendileriyle görüşmeler yapılmıştır. Dönemsel bazı detayları elde etme adına, önceden bir çalışma yapılarak hocalarımıza hazırlanmış bazı sorular yönlendirilmiş olsa da, anlatımın seyri mülâkatları şekillendirmiştir. Yani teknik anlamda yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Proje ekibinin heyecanla giriştiği bu çalışmanın, onlar açısından alışılmış bir akademik faaliyet olmadığı belirtilmelidir. Dolayısıyla ortaya çıkan ürün, daha öncesinde kamera ve yayın tecrübesi bulunmayan bir ekibin mütevazı çalışması olarak görülmelidir. Sürekli video veya film kültürünün her geçen gün çitayı yükselttiği bir ortamda, hocalara dair anlatıları kayda almanın, teknik anlamda “göz dolduracak” çalışma beklentisi doğurması şaşırtıcı bir durum değildir. Ancak bu projenin odağında, ekranı dolduracak veya popüler kültürü besleyecek işlerden çok, bölgeye dair arşiv bırakma amacı yer almaktadır. Yani bu proje, her şeyden önce Trabzon hafızasına katkı sunmak, yakın döneme yönelik akademik çalışmalara veri hazırlamak ve biraz da yaşadığımız coğrafyaya karşı sorumluluğu bir nebze olsun yerine getirmek niyetiyle hayata geçirilmiştir. Uygulama esnasında aşılamaz güçlüklerle karşılaşılmasa da her şeyin beklendiği veya planlandığı gibi yürütülebildiği de söylenemez.

Her çalışma gibi önünüzdeki projenin sınırlarını da çalışmanın “konusu” ve “hedefleri” belirlemiştir. Yani kısaca: Trabzon ve çevresinde dinî hayatın öne çıkan yönleri ve etkin isimlere dair tanıklıklar. Bu hususu tespit noktasında proje ekibinin gözettiği ve tercihte bulunduğu hassasiyetlerin bir eksiklik gibi algılanması doğru olmayacaktır. Mesela ho-

calarımızın da en az bizler kadar hassas olduğu tarihsel kişiler, kurumlar ve bazı kitlesel yapıları doğrudan zan altında bırakacak veya bu anlamda tartışmaya sebebiyet verecek beyanlardan kaçınılmıştır. Bu noktada olgusal durumlara yer verilmesi tercih edilmiştir. Yani yakın dönemin düşünsel tarihi, siyasal hareketleri üzerine çalışan ve belli grupların siyasetle ilişkisi üzerine akademik anlamda yoğunlaşanların bir eksiklik gibi görebileceği kapalı noktalar, projenin kuşatıcı hedefleri ve polemiklerden sakınma anlayışının bir sonucudur. Bu durum akademik tutarlılık ve tarihsel olayları mümkün olduğu kadar müdahalesiz aktarmaya çalışma anlayışından kaynaklanmaktadır. Bu anlamda bizlerle görüşmeyi kabul eden hocalarımızın da yaptıkları konuşmalarda aynı hassasiyetleri paylaştığını gözlemlememiz bizleri fazlasıyla memnun etmiştir.

Proje kapsamında, “Karadenizli Hoca” üst vasfını taşıyan, Trabzonlu kırk hocayla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerin bir kısmı, Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde, bir kısmı İstanbul, Ankara, Bursa ve Sakarya’daki farklı mekânlarda, bir kısmı da hocaların evlerinde gerçekleştirilmiştir. Bizleri evlerinde ağırlayan hocalarımıza ve aile fertlerine misafirperverliklerinden ötürü teşekkür ederiz. Yine bizlere mekân tahsis eden, kurumsal olarak destek olan ilâhiyat fakültelerine, resmî ve özel kuruluşlara şükranlarımızı sunarız. Ayrıca, bazı hocalarımız rahatsız olmalarına rağmen görüşme taleplerimize olumlu cevap vermişlerdir. Bu hocalarımıza hassaten teşekkür eder, her birine sıhhat ve afiyetler dileriz.

Online olarak erişime açılan bu görüşmeler pek çok farklı mekânda ve çeşitli şehirlerde oldukça yorucu bir koşuşturmayla kısa bir sürede gerçekleştirilmiştir. Özellikle resmî işler, kurumsal işleyiş ve beklenmedik bazı olaylar projenin yapılabilmesi için belirlenen sürenin büyük bir kısmından proje ekibini mahrum etmiştir. Bu da, çekimlerin yapılması, kayıtların tek tek gözden geçirilmesi, özel konulara değinen fragmanların belirlenmesi, konuşmaların dökümü, basımı gibi çalışmaları az bir zamanda ve yoğun bir tempo içerisinde yapmayı gerekli kılmıştır. Dolayısıyla bu proje, sorumluluk olarak proje ekibini bekleyen akademik faaliyetlerin aksamadan yürütülmesiyle birlikte kısa sürecek bir sürede hazırlanmak durumunda kalmıştır. Özellikle dökümlerin kısa sürede okunmasının gerekli oluşunun yanı sıra bunların tashihi ve gerekli bazı müdahalelerin yapılmasının ayrı bir akademik yük olduğu vurgulanmalıdır. Bu anlamda bazı konuşmalara müdahalenin bizi son derece zorladığı belirtilmelidir. Bu zorluklara rağmen bazen yazı dili bazen konuşma dili bazen de ikisi arası bir vasatın öne çıktığı bir kitap teşekkür edebilmiştir. Metinler okunurken zorunlu olarak bazı cümlelere editöryal dokunuşların yapıldığı, ihtiyaç durumunda anlamı bozmayan takdim ve tehirlelere başvurulduğu, tekrarların ve konuşma dilinin bir sonucu olan bazı belirsizliklerin çıkarıldığının göz önünde tutulması beklentimizdir.

Görüşmelerde hocalara; kendi aile fertleri, aile çevresinin ilme ilgisi, çocukluk dönemleri, tahsilleri, hocaları ve yürüttükleri faaliyetlere dair sorular yöneltilmiştir. Onlar da zihinlerinde yer tuttuğu kadar ve bazen de bizim ısrarlı sorularımıza tahammül ederek

hatıralarındakileri aktarmışlardır. Aslında her birinin anlatımından; son bir asrın Trabzon'u, dinî ilimler sahasında önemli isimler ve yeni kurumsal dinî müesseselerin hangi vasatta kurulduğu ve yol aldığına dair bir tablo ortaya çıkmıştır. Bir hocayı ya da tarihsel bir olayı anlatırken her biri kendi veçhesinden baktığı ve bir detaya yoğunlaştığı için bütünün parçaları birleşmiş oldu. Meraklıları adına, yeni açılan imam-hatip liseleri-ilâhiyat fakülteleriyle medreselerin farkları veya benzeştiği hususlara dair ipuçları belirginleşmiş oldu. İlim adamı yetiştiren evler, ilmiye sınıfına mensup aileler, bazı köylerin "karizmatik" kişileri sayesinde bir merkez hâline gelişi, Trabzon'un 1950 sonrası yeni çehresi ve daha gencecik olan imam-hatip liselerinin inşasının hangi şartlarda gerçekleştiği gibi pek çok detay hocalarımızın konuşmalarının satır aralarında ilgililerini beklemektedir. Kısacası bu çalışma, kırk hocanın anlatımından oluşan mütevazı bir arşiv çalışmasıdır. Ayrıca mülâkatların tümünün kayda alınması ve bunların yayımlanması, ilerleyen yıllarda anlatıları daha da anlamlı hâle getirecek, Karadeniz ve Trabzon hafızasının canlı kalmasını sağlayacaktır.

Projenin ifade ettiği anlam, konusu, çıktıkları ve hedeflerinin anlatıldığı bir bölüm ve mülâkatların dökümünden oluşan bu kitap, projeyi kalıcı hâle getirecek unsurlardan birisidir. Özellikle değerlendirmelerin yer aldığı giriş bölümünde, bazı tespitler ve bağlantılarla mülâkatlar için hazırlayıcı bilgilere yer verilmiştir. Projenin akademik değerlendirme kısmı olarak da görülebilecek olan bu bölümün, akademik metinlerin yoruculuğu yerine, daha ziyade akıcı olması hedeflenmiştir. Bunda da projenin hedef kitlesi yönlendirici olmuştur. Zira bu projeye ilgili çıktılar, sadece akademik çalışma yapanları değil, yakın döneme ve Trabzon'a ilgi duyan herkesi ilgilendirmektedir. Bu bölümde, hem mülâkatlarla uyumlu olsun, hem de okurlar için mülâkatları anlamlı hâle getirsin diye genel tabloyu göstermek amacıyla temel olabilecek bazı örneklere ve isimlere yer verilmiştir.

Çalışmamız pek çok kişi ve kurumun desteğiyle gün yüzüne çıkmıştır. Öncelikle projeyi kurumsal anlamda sahiplenen Trabzon Üniversitesi İslâmî İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi ve destekleyen Trabzon Büyükşehir Belediyesi'ne teşekkür ederiz. Kurumlar adına da özellikle Trabzon Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Emin Âşıkutlu ve Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı Murat Zorluoğlu, ayrıca en az onlar kadar kurumlar adına çalışmaları takip eden İslâmî İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Doç. Dr. Süleyman Gür ve Trabzon Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanı Erdem Zekeriya İskenderoğlu beylere müteşekkirimiz. Projeyi yoğun akademik çalışmaları ve çeşitli sorumluluklarına rağmen sahiplenip yürütücülüğünü yapan Doç. Dr. Selim Demirci ve araştırmacı olarak sahada çalışan Doç. Dr. Eyüp Öztürk, Doç. Dr. Şenol Saylan, Doç. Dr. Fatih Topaloğlu, Doç. Dr. Süleyman Gür ve Öğr. Gör. Ahmet Cevdet Karaca beyefendilerin emekleri önünüzdeki çalışmayı ortaya çıkarmıştır. Bu çalışma fakültemizden ve ihtisas kursumuzdan mezun öğrencilerimizin de yer aldığı proje olması hasebiyle de bizim için ayrı bir anlam taşımaktadır. Bundan dolayı projeye katkı sunan lisansüstü

bursiyer öğrencilerimiz Fatma Rabia Nur Düzenli, Serpil Arslan ve Cansel Akgül'e müteşekkirimiz. Projemizin teknik sorumluluğunu üstlenen yönetmenimiz Murat Davulcu ve asistanı İdris Akyüz beylere de özverili çalışmalarını için teşekkür ediyoruz. Metinlerin dökümünde bazı bölümlere göz atarak bizlerle fikirlerini paylaşan sayın Mustafa Çil, Murat Ustakurt, Abdulkerim Malkoç, Mahmut Ayyıldız, Murat Arif Güney, Nur Kübra Demirci, Ayşegül Balık, Sema Berber, Merve Vildan Ata ve Semih Aras'a da teşekkür borçluyuz.

Hassaten bizlerle görüşmeyi kabul eden, evlerinde, köylerinde, çalıştıkları kurumlarda bizleri ağırlayan hocalarımıza şükranlarımızı sunuyoruz. Son olarak "Trabzon'u hocalarla anılan bir şehir" hâline getiren tüm büyüklerimizi de hayırla yâd etmek istiyoruz. Zira arkalarında; şahsiyetli duruşlarıyla, dinmek bilmeyen gayretleriyle, bereketi günümüze kadar ulaşan talebeleriyle ve eserleriyle kendilerinden bahsedilecek temiz bir hayat bıraktılar. Ahirete irtihal etmiş olanlara rahmet, hayatta olanlara da sıhhat ve afiyet diliyoruz.

Trabzon 2023

Doç. Dr. Süleyman GÜR

İslâmi İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü

Doç. Dr. Selim DEMİRCİ

Proje Yürütücüsü



Hikmet Arslantürk

1957'de Akçaabat/Trabzon'da doğdu. 1979'da İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nden (Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) mezun oldu. Lise çağlarından itibaren Trabzon'da Mehmet Rüştü Âşikkutlu, Hacı Ziya Habiboğlu, Hacı Ahmet Hacıferişad, Muharrem Arslantürk ve Murat Köseoğlu; İstanbul'da Prof. Dr. Osman Öztürk, Hüseyin Arslan, Ali Yakup Çençiler, Ali Özek, Mehmet Sofuoğlu, Bekir Sadak gibi devrin tanınmış hocalarından, İslâmi İlimler tahsil etti. 1980 yılında Çaykara İmam-Hatip Lisesi'nde meslek dersleri öğretmeni olarak ilk resmî vazifesine başladı. 1986-1994 yılları arasında Trabzon İmam-Hatip Lisesi ve 1994-2022 yılları arasında da Trabzon Anadolu İmam-Hatip Lisesi'nde Meslek Dersleri Öğretmeni olarak vazifesine devam etti. Kur'an-ı Kerîm, akaid, hadis, fıkıh, siyer-i nebî, Arapça, hitabet, hüsn-i hat derslerini okuttu. 5 Nisan 2022 yılında 42 yıllık meslek hayatını 65 yaş sınırıyla emekli olarak tamamladı. 1999 yılı yaz tatilinde istek üzerine Hollanda/Amsterdam Ayasofya Camii'nde Kur'an-ı Kerîm ve Temel Dini Bilgiler derslerini okuttu. 2008 yılı Ramazan ayında Belçika'daki Cami ve mescitlerde vaaz ve irşad görevinde bulundu. *Reyhan Dergisi*'nde İslâmi ilimler alanında birçok yazı kaleme aldı. Yayımlanmış bir adet tercüme esere imza attı. Kur'an ve hadis alanında çeşitli 41 Ayet ve 41 Hadis derleme çalışmaları yaptı.

Görüşme, Selim Demirci tarafından Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi toplantı salonunda yapılmıştır.

Trabzon Üniversitesi İslâmî İlimler Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin hazırladığı ve organize ettiği Trabzon Büyükşehir Belediyesi'nin destek olduğu *Karadenizde Hoca Olmak: Hatıralara Yansıyan Yönleriyle Yakın Dönemde Dinî Hayat* başlıklı projemizin yeni bir görüşmesi için Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi toplantı salonundayız. Projemizin bugünkü görüşmesinde emektar hocalarımızdan Hikmet Arslantürk hocamızı ağırlayacağız. Hocamıza, projemize destek olarak bizlerle görüşmeyi kabul ettiği için çok teşekkür ediyoruz. Ve daha fazla uzatmadan bize kendisini tanıtmaları için sözü hocamıza bırakıyoruz.

Hocam lütfen kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

Bismillahirrahmanirrahim! Elhamdülillahi rabbi'l-âlemin, vessalatü vessalamü ala resûlina Muhammedin ve alâ alihi ve ashabihî ecmain. Cenab-ı Hakk'a hamd ü senalar, Peygamberimiz Efendimiz'e gönülden selamlarımızı, tazim ve hürmetlerimi arz eder, bugünkü söyleşimize başlarız.

1957 yılında, Trabzon'un Akçaabat ilçesi Işıklar beldesinde dünyaya geldik. İlk mektebi, ilkokulu köyümüzde bitirdik. Sonra İmam-Hatip Lisesi'ne kaydımızı yaptırmak üzere Trabzon'a, dedem ve amcamların yanına geldim. Merhum amcam Hafız Muharrem Arslantürk'ün delâletiyle ve teşviikiyle İmam-Hatip Lisesi'ne kaydımızı yaptırıldı. O dönemde İmam-Hatip Lisesi orta ve lise kısmı birlikte yedi yıldır. Biz de o yıllarda aynı okulda, hem İmam-Hatip orta kısmını hem de lise kısmını bitirdik. 1974-75 öğretim yılında üniversite sınavına girip İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nü kazanmış olduk. Bu vesileyle de İstanbul'da oturmakta olan merhum amcam Hafız Muharrem Arslantürk'ün yanına geldim. Onun yanında kalarak dört yıl olan Yüksek İslam Enstitüsü'nü 1979-80 öğretim yılında bitirmiş olduk.

Diplomamızı aldıktan sonra öğretmenlik tercihi için Ankara'ya gittik ve dört ili tercih ettik. Tercihlerimizin birisi de Trabzon'du. İstanbul, Konya da vardı tercihler arasında. Trabzon Çaykara İmam-Hatip Lisesi'ne 1980 yılında tayin olduk. Tayin olduğumuz yıl birinci dönem sonuydu. Biz de dönem sonunda belgelerimizi alıp Çaykara İmam-Hatip Lisesi'ne giderek müracaatımızı, kaydımızı yaptık, belgelerimizi teslim ettik ve ikinci dönemde Çaykara İmam-Hatip Lisesi'nde peygamberlik mesleği olan öğretmenliğe başlamış olduk. Öğrencilik ve öğretmenlik serüvenimiz bu şekilde oldu diyebilirim.

Çok teşekkür ediyoruz hocam. Bu girişiniz üzerinden sohbetimizi biraz daha genişletebiliriz. Hem ortaöğretim hayatınızı anlatırken hem de üniversite hayatınızdan söz ederken merhum Muharrem Arslantürk Hocaefendi'yi zikrettiniz. Onu hariç tutacak olursak çünkü onunla ilgili ayrı soru soracağım, aile ortamınızdan, aile büyüklerinizden kısaca bahseder misiniz?

Evet, merhum babam Hakkı Bey'dir. Kendisi baba tarafından; ilim erbabına hürmetle, saygıyla, ikramla, misafirperverlikle tanınan bir aileye mensuptur.

Annemiz Fadime Hanım'dır ve kendileri de dedesi şehit olan varlıklı bir ailenin kızıdır. Babası da maharetli, sanat sahibi bir kişiydi. Çevresi tarafından sevilir, takdir edilirdi, herkese hizmeti olurdu.

Fakat genç yaşta tutulduğu bir hastalık sebebiyle vefat etmiştir. Annem, babasının vefatından sonra, disiplinli bir hanım olan babaannesinin gözetimi ve himayesinde yetişmiş bir hanımefendi idi.

Muhterem hocam, babanız ve annenizin dinî-ahlakî olarak size telkin ettikleri şeylerden, örnek oldukları hususlardan bazılarını bizimle paylaşabilir misiniz?

İlkokulda okurken öğretmenlerimiz “Ne olmak istiyorsunuz?” diye sorardı. Ailemizde, az önce de ismini zikrettiğimiz, amcam Muharrem Arslantürk hıfzını tamamlamıştı. Büyük dedemiz Salih Efendi’nin delaletiyle köyümüzde başlamıştı hafızlığına. Ailemizde böyle bir zatın olması sebebiyle Kur’an’a-İslâm’a karşı duyarlılığımız daha da artmış oldu. O vesileyle ilkokulda okurken “Ne olmak istiyorsunuz?” diye sorduklarında, bizim ağzımızdan çıkan cümle “Hoca” olmak istiyorum, oldu. Ve bu kararlılığımız devam etti. Tabii bunda ebeveynimin de büyük katkısı olmuştur. Bizi teşvik etmişlerdir, nasihat etmişlerdir, destek olmuşlardır.

Fakat onlar köyde oturuyorlardı. Bu sebeple okumak için, dediğim gibi, Trabzon’da oturan dedemlerin ve amcamların yanına geldik ve böylece tahsil hayatımızdaki yürüyüşümüz veyahut da seferber oluşumuz başlamış oldu.

Hocam köyünüze dönsek, ilkokula giderken bir kurs, bir halka, ders veren Hafız Efendi var mıydı, doğduğunuz köyde?

Tabii, köyümüzde usul daha ziyade şöyleydi: Of ve Çaykara’da hocaefendiler okur, yetişir fakat mesleklerini Akçaabat’ın köylerinde icra ederlerdi. Bizim köyümüzde açık bir Kur’an kursu yoktu. Fakat Kur’an eğitimi; camilerimizde, cami çevresindeki mekteplerde ve Kur’an eğitimi veren hocalarımızın öğrencilerine açtıkları evlerinde devam etmiştir. Mustafa Odabaşı ki amcamın da hocasıdır, Şakir Öztürk, Ali Aktaş gibi hocaefendiler bu konuda Kur’an eğitimine öncülük yapmışlar, halk tarafından destek görmüşler, evlerini Kur’an okuyan, hıfzını yapmak isteyen değerli öğrencilerine açmışlardır. Yani onları himaye etmişlerdir. Amcam da hıfzını böylece bu hocaların delaleti, teşvi-kiyle özellikle dedem Salih Efendi’nin bu konudaki gayreti, tutkusuyla tamamlamıştır.

Amcanız, Mustafa Odabaşı Hocaefendi’den mi bitirdi hafızlığını?

Mustafa Odabaşı’nın himmetiyle yani gayretiyle hafızlığını bitirmiş oldu. Ali Aktaş da yardımcı olmuştur ama.

Mustafa Hoca’yla ilgili anlatabileceğiniz bir şeyler var mı hocam? Bizimle paylaşmak istediğiniz bilgiler, mesela kimden okumuş?

O konuda fazla bir bilgim yok. Ama biz de çocukluğumuzda kendisini tanıdık. Kendisi ehli hâl olan bir kimsedir. Evini sadece amcama değil köyümüzde hafızlık yapmak, Kur’an öğrenmek isteyen nice-lerine açmıştır. Birçok insanın hafız olma nimetine erişmesinde büyük katkısı olmuş bir insandır.

Evinde ziyaret ettiniz mi hocam? Hangi vesileyle tanıdınız kendisini?

Evinde ziyaret nasip olmadı, köyümüzün içinde gördük kendisini tanımış olduk yani. O zaman tabii daha küçüktük, bir şeyden haberimiz yoktu ama ismini duyardık. Gördüğümüzde, böyle insanı cezbeden bir hâli olduğunu hiç unutmam.

Hocam arzu ederseniz Muharrem Arslantürk Hocaefendi'ye gelelim. Tahsil sürecinizde katkısı var, yönlendirmeleri var. Muharrem Arslantürk Hocaefendi kimlerden okudu? Neler okudu? Size nasıl katkı sundu? Kendisi neler okuturdu, onlarla ilgili bize neler söylersiniz?

Ailemiz ticaretle meşgul olan nispeten varlıklı bir aileydi. Fakat Salih dedem ki benim büyük dedem, babamın/amcamın dedesi, İslâm'a, ilim erbabına karşı hürmet ve saygıda emsali az bulunan bir kimseydi. Ve amcamın da hafız olmasını, İslami ilimlerde başarılı olmasını arzuları. Hafızlığını yapması konusundaki gayreti, tashîh-i hurûf için Trabzon'a göndermesi, Trabzon'da ona özel bir ev tutması, ara ara gelip onunla beraber kalmasıyla amcamın tahsil hayatı başlamış oldu.

Hafızlığını Mustafa Odabaşı hocamızdan bitirdikten sonra dedemin delaletiyle Trabzon'a gelir ve Trabzon'da merhum Hafız Ali Haydar Özak hocamızın eğitim halkasına katılır. Hocamız o dönemlerde Çarşı Camii içerisinde öğrencilerini dinlemektedir. Amcam şöyle anlatırdı; beş-altı kişi hocamın önünde oturur, Kur'ân-ı Kerim dersimizi verirdik, hocam herkesi aynı anda dinlerdi ve kim bir hata yapmışsa onu uyarır, hatırlatır ve onun hatasını tashih ederdi. Amcam böylece tashîh-i hurûf derslerini Hafız Ali Haydar Özak hocamızdan bitirmiş oldu.

Hocam araya girebilir miyim? Merhum Ali Haydar Özak Hocaefendi, amcamıza kıraatle alakalı özel bir belge verdi mi? Yoksa sadece bir okuma serüvenleri mi oldu?

Diploma vermiş. Zaten Diyanet de bir imtihan yapar ve hafızlıklarını belgelendiren bir belge alırlardı.

Hem Ali Haydar Efendi'den diploma aldı hem de Diyanet'ten tekrar ayrı belge aldı. İslâmi ilimlerle ilgili icâzeti oldu mu hocam? Yani hadis, fıkıh, tefsir sahasında okuyup icâzet aldı mı?

Evet tabii... O zaman Trabzon'un farklı hocaefendileri var ki bunlardan birisi de Sönmez Hocaefendi, Çaykaralı'dır. Amcam İslâmi ilimleri genellikle Sönmez Hocamızdan okudu. Ben tabii hepsinin ismini hatırlamıyorum, buna benzer Trabzon'un İslâmi ilimlerde, Arapça'da, fıkıh ve hadiste bilinen-tanınan hocalarından bu eğitimini aldığını kendisinden duymuştuk. Ama şimdi isimlerini hatırlamıyorum.

Hocam, Muharrem Arslantürk hocamızın sizinle paylaştığı hususi nasihat ve hatıra türünden bir şeyler hatırlıyor musunuz?

Hatırlamaz olur muyum? Fakat ben şu konuyu tamamlamak istiyorum. Amcam Trabzon'daki tashîh-i hurûf ve kıraat derslerini bitirip icâzet aldıktan sonra Diyanet'in de seçimiyle Of Çifârüksa'daki (yeni ismi Uğurlu köyünde) Diyanet'in açmış olduğu ve başkanlığını Şeyhülkurrâ Mehmet Rüştü Âşıkutlu hocamızın yaptığı kursa katılır. Biz de o zaman ilkokulu yeni bitirmiştik ve amcam yengemle, yengem de hafızdır, beni de beraberine alarak Uğurlu köyüne gittik ve orada eğitim öğretime başladık. Henüz imam-hatip lisesine kaydolmamıştım. Gittiğimizde yaz, bu kurs da dört aylık bir kurs, yazın sıcağında... Çifârüksa'daki cami de yeni yapılıyordu, cuma günleri namaza katıldığımızda buram buram terliyorduk.

Biz ilk yanına gittiğimizde amcam Âşikkutlu hocamla bizi tanıştırdı. Hocaefendi bize de besmele, hamdele, Sübhâneke, Tahiyat, Salli-Barik dualarını ve namaz sûrelerini okuttu. Böylece Âşikkutlu hocamızdan amcam okurken biz de okumuş olduk. Amcam dört ay müddetle Âşikkutlu hocamızdan aşere-takrîb ve tayyibe derslerini aldı ve Diyanet'in de icâzeti ile mücâz olarak dört ay sonunda icâzetini böylece tamamlamış oldu.

Bu normalde aşere-takrîb eğitimi için kısa bir süre oluyor değil mi hocam?

Âşikkutlu Hocaefendi o zaman çok yoğun bir mesaiyle mi okuttu?

Hatta öyle ki ben amcamların gece saatlerinde, ikilerde kalktığını ve ders yaptığını, dersini deftere döktüğünü hatırlıyorum. Bazen ben de onların ders halkasına katılırdım, Âşikkutlu hocamızın amcam ve diğer arkadaşlarını dinlediğine şahit olmuşumdur. Belki yanılabilirim aşere-takrîb-tayyibe okudular mı? Ben tabii o zamanlar farkında değilim. Ama bu kurs aşere-takrîb-tayyibe kursuydu.

Seçkin öğrencilerinden birisi olmuştur. Törenlerde öncelikle amcama okuturlardı. Biz de o dönemde amcamla kaldık. Merhum Âşikkutlu hocamızın duasına mazhar olduk. Onun vesileyle imam-hatip okuma aşkımız-hevesimiz daha da artmış oldu. Daha sonra Trabzon'a geldik. Sonrasında amcamın İstanbul'a, Aksaray Valide Camii'ne imam-hatip olarak tayini çıkıyor ve oraya gidiyor. Biz de imam-hatip lisesini bitirdikten sonra İstanbul'a gitmiş olduk. Amcam aynı camide yıllarca görev yaptı. Emekli olduktan sonra ise Trabzon'a geldi.

Amcamın şu özelliği vardır ki meslek itibarını her zaman korumuştur. Kur'an'ın kendisine kazandırmış olduğu yani o mesleğin itibarını her zaman korumuştur. Öyle ki camide namazlardan sonra mihrabiye dediğimiz aşr-ı şerif okurlar, amcam da daima okurdu. Hatta okumadığı zaman cemaatten bazı kimseler hocam biz ta -mesela- Beşiktaş'tan seni dinlemek için geldik, niçin okumadın? dediklerinde döner, gider mihraba oturur, yine bir aşr-ı şerif okurdu. Aksaray'da imamlık yaparken ayrıca özel öğrencileri olmuş, onların da kıraat hususunda eksiklerini tamamlamak için zaman ayırmıştır. Talebelerinin ehliyet ve liyakat sahibi bir imam-hatip olmalarını temin etmek hususunda hizmetini, gayretini ve ikramını esirgememiştir.

Amcamlar Trabzon'a geldiklerinde bizim hanemizde kalırdı. Neden? Çünkü babam onların ağabeyiydi. Yani bütün akrabalarımız, yakınlarımız hanemizi teşrif ederler ve orada istirahat ederlerdi. Amcamın bizim tahsil hayatımızda, bizi teşvik eden tavırları olurdu. Bizi beraberinde getirir, hocaefendilerle tanıştırır, bu benim yeğenim, imam-hatipte okuyor diyerek bize özgüven kazandırır. Hatta son senelerinde, hastalanıp Trabzon'a geldiğinde öğleden bir saat önce hazırlanır, Hikmet, "Beraber çıkalım, bir camide cemaatle namaz kılalım. Biz orada bir aşr-ı şerif okuruz, birisi kalkar bize Allah razı olsun, derse, o bize yeter." diyerek Hakk'ın rızasını her zaman gözetmiştir.

Kendisiyle İstanbul'a gittiğimde namaz vakitlerinde bir cami yakınında durur, arkadaşlarıyla beraber gidiyorsa onları da uyararak durdurur, cemaatle namaz kılarız. O (eğer imamete geçmemişse) müezzinlik mahfiline çıkar, mutlaka namazdan sonra bir aşr-ı şerif okurdu, oradaki ilgililerin müsaadesiyle tabi. Rabbimizin kendisine bahşetmiş olduğu o güzel ses ve kıraat hususundaki cömertliğini hep cemaatine ve sevenlerine tattırmıştır. Tabii o bizim için ailede bir örnek olmuştur. Bizim İslâm'a ve Kur'an'a yönelmemize sebep olmuştur. Hatta ben imam-hatip lisesini bitirdim, ilâhiyatı bitirdim, öğretmenlik mesleğine, muallimlik mesleğine başladım, çocuklarımız da beş tane, hepsi de imam-hatip lisesinde okudular. Yani şimdi hepsi aynı meslekte görev yapmaktadırlar. Bu da bizim için büyük bir bahtiyarlık, onun da teşvikiyledir.

Muhterem hocam, Muharrem Arslantürk Hoca'nın Trabzon'da Hafız Ali Haydar Özak Hoca merhumla, Âşikkutlu Hoca merhumla irtibatı olduğunu, onlardan icâzet aldığınızı ifade ettiniz, peki İstanbul'da Abdurrahman Gürses merhumla bir irtibatı oldu mu?

Şuradan başlayayım, Hafız Ali Haydar Özak hocam İstanbul'a teşrif ettiğinde amcam kendisini misafir ederdi. Ayrıca Mehmet Rüştü Âşikkutlu hocamız o dönemlerde İstanbul'da Haseki'de aşere-takrîb eğitimi verirdi. Hatta ben orada da defaatle yanına gitmişimdir. Mesela bir gün gittim, tabii onunla yıllar sonra beraber olduk, eve geldiğimde gözüme uyku girmiyor, heyecandan öyle kala kala kalmıştım. Ondan sonra da hep irtibatımız devam etti. Hatta yani otuzuncu cüzü kendisinden birkaç uzun süre hariç okuyup belli hatalarımı tashih etmişti. O defterim hâlâ da yanımdadır. Amcam tabii o dönemde de Âşikkutlu Hocamla yine beraberliğini devam ettirdi.

Çaykaralı Sönmez Hocamız ara ara İstanbul'a gelir, bizim evde misafir olurdu. Biz de hizmetinde bulunurduk.

Abdurrahman Gürses hocamızla da amcamın hukuku devam etmiştir. Belli icâzetlerde beraber olmuşlardır. Belli zamanlarda bir araya gelirler, sohbet ederler, hatıralarını paylaşırlardı.

Ayrıca o Âşikkutlu Hocamızdan aşere-takrîb okuduktan sonra İstanbul'da, herhâlde Dülgerzâde çevresindeki bir kursta hem kendisi okumuş ondan hem de arkadaşlarını okutmuş. Yani sadece okumakla kalmamış çevresindeki arkadaşlara da bu konuda yardımcı olduklarını hatırlıyorum.

Siz İstanbul'a gittiğinizde Muharrem Arslantürk Hocaefendi'yle bir hoca talebe ilişkiniz oldu mu acaba?

Ben merhum amcamdan belli derecede okuduktan sonra İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'ne kaydolunca Arapça eğitimine ağırlık verdim. Tedrisatın yoğunluğu sebebiyle amcama dersimi vermem, gönlü incinir diye amcamla okumaya biraz ara vermiş olduk. Ama amcam bizi hiçbir zaman ihmal etmemiş, cebimizi de harçlıksız bırakmamıştır. Bazen eve geç dönerdim, öğrenci hareketleri vardı. İstanbul o kadar temiz ve güvenli değildi. Bazen geç geldiğimde merak ederlerdi. Hatta babaannem de merak ederdi. Ama hiçbir zaman eğitimden geri kalmamı istemez, teşvik eder, himaye ederdi. Hocalarda okumamı teşvik ederdi. Benim her zaman hamim olmuştur. Okumamda belli yerlere gelmişsek onda amcamın katkısı olduğunu söylemek isterim.

Allah rahmet eylesin. Hocam Trabzon'daki öğrencilik yıllarınıza tekrar bir dönme istiyorum sizce de uygunsa. Allah'ın lütfu ve rahmetli amcamızın yönlendirmesiyle Trabzon'a imam-hatip okumaya geldiniz. Şehir nasıldı o zaman? Köyünüzden geldiğinizde nasıl bir Trabzon vardı? Okul dışında takip ettiğiniz bir program var mıydı?

Trabzon İmam-Hatip Lisesi'ne kaydolduk, önce Trabzon merkezde okuduk bir sene, günümüzde Trabzonspor'un malzemelerinin satıldığı bir yer olarak kullanılıyor, orada okuduk. İkinci sınıfta Bahçecik Mahallesi'ndeki şimdi de mevcut olan okulumuza taşınmış olduk. O zaman yeni yapılmıştı okul. Okulumuz tabii bölge imam-hatip lisesiydi, bina yapılmıştı fakat içinin donanımı eksikti. O konuda eksikleri tamamlamak için nice hocalarımızın ve hayırseverlerin özel gayreti oldu. Okulun hazırlanması hususunda onların katkısını unutmak ne mümkündür! Bölge yatılı imam-hatip lisesi olması sebebiyle çevre illerden gelen güzide arkadaşlarımız vardı. Onlar yedi sene bu İmam-Hatip

Lisesi'nde okumuşlar, Trabzon İmam-Hatip pansiyonu onların evleri olmuştu âdeti. Ben her ne kadar yatılı okumamışsam da arkadaşlarla irtibatımızı kesmemiştik. Yani belli etkinliklerde hep beraber olduk. İmam-Hatip Lisesi'nde okurken ailemiz ticaretle meşgul olması sebebiyle biz artakalan vakitlerde amcamların ticarethanesinde dururduk, onlara yardım etmeye çalışırdık.

Fakat okul ilerledikçe İslâmi ilimlere karşı bizim hevesimiz günbegün arttı. Eksiklerimizi tamamlamak için kurrâ-hafız Hafız Ali Haydar Özak hocamızın da hamisi olduğu, Murat Köseoğlu hocamızın hocalık yaptığı Merkez Kur'an Kursu'na okuldan sonra, hafta sonları devam etmeye başladım. Orada tashîh-i hurûf dersleri aldık, otuzuncu cüzü ve Kur'an-ı Kerim'in bazı sûrelerini ezberleme bahtiyarlığına ermiş olduk. Daha sonra Diyanet'ten gelen bir heyetle Ortahisar Merkez Camii'nde bir diploma törenimiz olmuş oldu. İcâzet töreni. Son sınıfa doğru Arapça konusundaki hevesimiz sebebiyle bir takviye almam gerektiğine inandım ve o dönemde İncirlik Camii müezzini değerli bir hocamızdı, Arapça konusunda maruf bir insandı, ondan *Emsile-Binâ-Maksûd-Avâmil*'i okuduk gidip gelerek. Oranın imamı da çok değerli halim-selim mütevazı bir hocamızdı. Kendisi de akşam-yatsı arasında *Fıkhu'l-ekber*'den ve diğer kitaplarından dersler-sohbetler yapardı. Biz akşam namazında camiye gider, bazen kış vakitleri sobanın çevresinde bir halka kurar ve hocamızın sohbetini dinler, yatsıyı kılarak bazı arkadaşlarla dağılırdık. Yani böylece imam-hatip lisesinde aldığımız eğitimin daha da pekişmesi konusunda Trabzon çevresindeki bu tür hocalarımızdan da istifade etmeye çalıştık. Bunu yaparken ailemizin teşviki olmuştur. Ama sevk-i tabiiyle hepsi sanki bir asla, bir manevi işarete bağlı olarak oralara yönelmiş olduk. Bunu Rabbimizin bir lütfu, büyüklerimizin duası ve teşvikine bağlıyorum.

Hocam biraz da imam-hatip lisesindeki hocalarımızdan bahsedebilir miyiz? Hangi meşrepte kimselerdi? Hangi yönleriyle öne çıkan hocalarınız vardı ve sizler onlardan hangi açılardan faydalandınız?

Biz imam-hatip lisesine gittiğimizde o dönemde çok küçüktük. Hatta hiç unutamam bazen hocalarımızın gelemediği zaman son sınıfta bizden büyük olan yani değerli son sınıftaki ağabeylerimiz vardı, onlar gelir bize derslerimizin boş geçmemesi için ders verirlerdi. Hatta biz hocalarımıza ne tür bir saygı gösteriyorsak, o son sınıftan bize derse gelen büyüklerimize de aynı saygıyı gösterirdik.

Trabzon İmam-Hatip Lisesi deyince benim dönemimde hatırladığım mesela İdris Velioğlu hocamız unutulması mümkün olmayan bir kimseydi. Bazen pansiyonda nöbet tutar, oradaki öğrencilere hem babalık hem annelik yapardı. Onları teselli ederdi, gelen arkadaşlar küçüktür ailesinden ayrılmıştır zira. Ayrıca söküklere varsa onları diker, ikram eder. Yani onlarla hemhâl olurdular. Onlara ebeveyn muamelesi yaparlardı, onun yanında Şükrü Bey İmam-Hatip Lisesi'nde müdür yardımcısıydı ve İmam-Hatip Lisesi'ne büyük hizmeti, bizlere büyük emeği olmuştu. Bizim sınıf öğretmenimizdi, hocamızdı. Hepsini her zaman minnet ve şükranla yâd ederiz. Abdurrahman Akyol hocamız, çok heyecanlı biriydi hakikaten. Onu unutmak mümkün değil. Ali Gedik hocamız vardı rahmetli, o da beyefendi birisiydi.

İdris Velioğlu hocamız ne okuturdu, hangi derslere girerdi?

İdris Bey hocamız bizim dönemimizde Kur'an-ı Kerim derslerine girerdi. Yani o görülünce zaten Kur'an-ı Kerim hatıra gelirdi. Bir de Kenan Taşkın hocamız vardı. O da Kur'an-ı Kerim dersine gelirdi ama biraz sert bir hocamızdı, bazen hafızları üzdüğü olurdu. Biz dersimizi yaptığımız için o konuda öyle bir şeyle muhatap olmadık.

Baki Bektaş hocamız, o da çok değerli bir hocamızdı, genç yaşta rahmetli oldu. O da unutamadığımız bir insandı. Matematik dersine Ali Topal gelirdi, Akçaabatlı'ydı. Fakat kendisi tahtayı o kadar nizamlı, düzenli kullanırdı ki bize böyle meslek hayatımızda da örnek olmuştu. Hatta öyle ki bazen üniversite sınavına girmek isteyen arkadaşlar kendisine soru sorduğunda tahtada çözmeden sonucuna kendisi varırdı. Ahmet İmamoglu hocamız... Bir pikniğe, geziye çıkılacağı zaman bütün arkadaşlar Ahmet İmamoglu hocamızın çevresine toplanırdı.

Ahmet İmamoglu hocamız hangi derslerinize geliyordu hocam?

Edebiyat derslerimize gelirdi. Unutamadığımız bizde büyük katkısı olan yani hayatı, mesleği sevmemizde büyük emeği olan çok değerli bir hocamızdı. Kendisi üniversiteye geçtikten sonra da İmam-Hatip'i ara ara ziyaret ederdi. Bize, üniversiteye geçtikten sonra bile ders vermeye, hâl diliyle ders vermeye devam etmiş, vefakâr olmayı böyle öğretmiştir. Hamdolsun! Biz de hocamızı her vesileyle ziyaret etmiş, onun sözünün önüne söz koymamışım.

Hocam özel bir soru olacak: Ahmet İmamoglu hoca için şuna benzer bir cümle duymuştum, öğretmen olsun diye yaratılmış, öğretmenlik mesleğinin timsali. Siz Osman Öztürk hocayı rahmetli, Mahir İz hocayı da bir vesile tanımış oldunuz. Yani bu hocalarımızın öğretmenlik mesleği açısından ortak yönleri var mıydı?

Ali Yakup hocamın şöyle bir ifadesi vardı, İstanbul'da tanımış olduk kendisini *İhyâ* derslerinde, "Bir kimsenin muhatabına etki edebilmesi yani tesir edebilmesi için önce söyleyeceği sözü kendisi yaşamış olmalı ve onu inanarak söylemeli yani kalbiyle kalıbıyla o sözle örtüşmeli."

(Ahmet İmamoglu) bilgisi, donanımı olan bir değerli hocamızdı. Yani bazen öğrencisinin karşısında öğretmendir ama arkadaşdır, dosttur, sırdaştır, rehberdir, örnektir, ikramseverdir. Bu onun özellikleri ama aynı özellikleri oradan ayrıldıktan sonra üniversiteye geçtiğimizde Merhum Osman Öztürk Hoca'mda gördük ve sırasıyla diğer hocalarımızda. Ama Prof. Dr. Osman Öztürk hocamızla daha farklı birlikteliğimiz olmuştur. Tanıştığımız andan vefatına kadar her zaman o vefamızı devam ettirdik. Hocamız Karadeniz Teknik Üniversitesi'ndeki bir mezuniyet töreni vesilesiyle Trabzon'a teşrif etmiştir. Bundan sonra da defaatle gelmişlerdir. Trabzon'da Ahmet Yaşar Hocamızla tanışmışlar ve Türkiye'de en çok sevdiği şehir olarak Trabzon'u her zaman dile getirmiştir. Buna biz şahidiz. Buna sebep de Trabzon'un vefakâr olması, Trabzon'daki Ahmet Yaşar hocamızla da bir kardeşlik akdi yapmaları, bu şehrin İslâm'a yani İslâmi eğitime önem vermesi, zorlukları mazeret göstererek İslâmi eğitimden, Kur'an eğitimden uzak kalmaması olmuştur diyorum.

Hocam öğrenciliğinizde meşâyihten Hacı Abdurrahman Beşikçi'yle ve Ahmet Yaşar Hocaefendi'yle tanışıklığınız, irtibatınız oldu mu?

Amcam Pazarkapı Camii'nde imamdı. Biz de Pazarkapı Camii'ne köyden gelirdik. Henüz İmam-Hatip Lisesi'nde değildik. Orada bir kişi dikkatimi çekmişti; hâliyle, vakarıyla, nûrânî simasıyla dikkatimi çekmişti. Yanına yaklaşip elini öpmüştük, daha sonra söylediler, bu Abdurrahman Beşikçi Hocaefendi. Amcamın o camide imam olması, Hacı Abdurrahman Beşikçi'nin evinin Pazarkapı Camii'ne yakın olması sebebiyle yakından tanıdım.

Sonra Ahmet Yaşar Hocamızı, merhumu tanıdık. Çaykara İmam-Hatip Lisesi'nde görev yaparken. Daha sonra tayinimiz Trabzon'a çıkmıştır. Hocaefendinin sohbeti dersleri bizim için bulunmaz

bir nimet olması sebebiyle Fatih semtindeki Nurdoğdu Camii'ndeki sohbetlerine katılırdım. Hatta bazen aykara'dan gelir pazar günü sohbetine katılır, sohbetten sonra aykara'ya giderdim. Dönüşte bazen minibüsleri kaçırır farklı zorluklarla yine aykara'ya varırdım. Ahmet Yaşar Hocamız, Osman Hocamızın ifadesiyle ki "Ben dedi öyle kolay hoca beğenmem fakat Ahmet Yaşar Hoca hakikatte çok salih, takvalı, mtevez bir Hocaefendi'dir." diye söylemiştir. Biz de hocamızın sohbetlerinin etkisinde kalmışızdır. O, sohbetleri vesilesiyle bizim İşlm'in tadını, ibadetin tadını, İşlm'in güzelliğini tatmamıza ve yaşamamıza vesile olmuş güzide bir şahsiyettir. Onu tanıdığımız ilk günden vefatına kadar o birlikteliğimiz devam etmiştir. Bağışlayın benim özelliğim sohbeta geldiğimde mutlaka yanımda bir defterim ve kalemim vardır, hocalarımızın sözlerini not ederim, mesela hocamın şu sözünü i unutmam: "Ahlakımız düzelince dünyamız da düzelecektir." Birkaç cmlerini daha paylaşmak isterim:

"Müslümanların arasındaki samimiyet ve sevgi İşlm'a bağlılığı nispetindedir."

"Peygamberimiz Efendimizin hayatı bir nurdur. Önümüzdeki karanlıkları aydınlatmamız için Peygamberimiz Efendimizin hayatını, ahlakını çok iyi bilmemiz ve uygulamamız gerekmektedir."

Ben bazen böyle sohbetten, ramazandaki vaazlarından sonra kendisini meşgul etmemek için fazla yanına yaklaşmazdım. Ama yaklaştığımda "Hikmet Hoca neredesin?" diye soruverirdi. Kendisine hocam ben her zaman buradayım ama sizi rahatsız etmek istemiyorum, derdim. Tabii rahmetli Osman Hocam'la birliktelikleri sebebiyle bana karşı hocamızın vefatından sonra farklı bir ilgisi, muhabbeti, duası olmuştur. Her dönemde biz hocalarımızın, Ahmet Yaşar Hocamızın zor dönemde bile yanında olduk. Hasta olduğunda, ameliyatlar geçirdiğinde her zaman yanında olduk. Hatta Adnan Cora hocamla beraber Tıp Fakültesi'nde yatıyorken yanına gittik. Ameliyattan yeni çıkmıştı, şöyle hafifçe gözlerini açtı, Müslümanların bir ve bütün olmasını çok arzulardı. Bize şöyle söyledi: "Beraber misiniz?" Arkadaşlar yle bazen çekinirdi, ben hemen ne çıkarak: Hocaefendim her zaman biz beraberiz, dedim. Tekrar böyle ameliyatın verdiği o uyku hâline dönmüş oldu. Yani müminlerin bir ve beraber olmasını, aralarında soğukluk olmamasını, her zaman öncelemiştir. Biz buna şahidiz.

Çaykara bölgesine dair birkaç şey daha dinlemek istiyoruz sizden hocam. Mesela merhum amcanızla Aşıkkutlu Hocaefendi'nin yanına gidip bir yaz veya dört ay kaldığınızı söylemiştiniz. Bunun dışında ziyaretiniz oldu mu Aşıkkutlu Hoca'yı?

Çaykara İmam-Hatip Lisesi'ne tayinim çıktıktan sonra Hocaefendi de köye dönmüştü. Ben her hafta sonu mutlaka, cuma günü gleden sonra dersim olmazdı, önce Taşhan'a gelir, oradan yürüme Hocaefendi'nin yanına giderdim. Hatta bazen beni misafir ederdi. Bazen de görüşü ayrılırdım. Bunu hiçbir zaman bırakmadım. Hatta imam-hatip lisesine tayinim çıktığı zaman kendisine gittim. Bana nasihatlerde bulundu. Bana bir örnek (maaş için) bordro yapıp vermişti. Oysaki o bir kermetti daha sonradan yani bordro konusunda ben o kadar duyarlı hareket etmediğim için belli insanlar bordromda biraz oynamışlardır. Yani hocamın o dönemde bana bir örnek bordro yapıp vermesinin onun bir kerameti olarak bilirim. Hocamı ziyaret eder, dönerdim. Hatta bir gün dönüşümde baktım Hacı Hasan Efendi, aykara Müftüsü Hacı Yusuf Efendi ve aykara'nın uleması bir minibüsle gidiyorlar. Bir yerde akıştık tabii sordular Hikmet Hoca, Nereden geliyorsun? Hocamdan geliyorum.

Çaykara'da kaldığım günlerde Hocaefendi'nin vefatına kadar her hafta sonu kendisine uğrardım. Hatta bir ara evlerinin yanına bir cami vardı, orada "Dahilek Ya Reslallah!" diye bir söz, tabii

aldım Hocaefendim'e (Âşıkutlu Hoca) sordum. Mütevazî olarak biz onun farkına varmamıştık, dedi. Ben gider gelirken bana Osmanlıca notlar yazardı. Ben de onu kopya ederdim. Osmanlıca'yı güzel yazmam ve okumamda büyük katkısı olmuştu kendisinin.

O bölgenin insanları çok farklıydı, mutlaka evlerinde misafiri ağırlamak için bir odaları vardı. Hocam'a giderken o bölgenin hanımları çok dikkatimi çekmişti, ben yolda giderken uzaktan bir anemiz sırtında yük olduğu hâlde gelirken, biz o zaman küçüktük fakat ben yola girdiğimde kendisi yolun kenarına çekilir, ben edebimle oradan geçtikten sonra o teyze yoluna devam ederdi. Yani biz yürürken o yürümezdi, bir kenarda dururdu. O benim çokça dikkatimi çeken hususlardan birisidir. Sabah namazına biz hepimiz kalkarız, kalktığımızda Hacı Annemizle beraber namaz kılar, Kur'an-ı Kerim'i celalli bir şekilde okurlardı. Hatta bir gün akşam varmıştık, yemek vaktidir. Hacı Annemizin inekleri vardı. Önce onları yedirelim çünkü hayvan hakkı önemlidir, ondan sonra biz tadalım derdi. Bizi evladı olarak görür bazen bırakmaz evinde misafir ederdi.

Çaykara İmam-Hatip Lisesi'ne (öğretmenlik için gerekli) belgeleri verdikten sonra henüz başlamadan önce oranın merhum müftüsü Yusuf Efendi, (Âşıkutlu) Hocamın talebesi, Hacı Hasan Efendi de onun talebesidir. Bana onlara iletmem için bir pusula yazıp verdi. Beni onlara tanıtacak şekilde bir pusula yazıp verdi. O pusula hâlen bende yani fotokopisini çekmiştim.

Beraber namaz kılardık hocamla. Ayrıca Kur'an-ı Kerim okumada kendine has bir üslubu vardı, okuduğunda yani sabah namaz kılarken ve namazdan sonra okuduğunda o kendine has üslubu, tatlı sedasıyla Kur'an-ı Kerim okuduklarını, okuduğunu ben duyardım. Tabii biz de o zaman hazırızdık.

Yani gece mi okurdu hocam?

Yani sabahleyin, sabahleyin namazdan önce, namazdan sonra Kur'an-ı Kerim okurdu. Biz tabii hanesinde çokça misafir olmadığımız için her şeye vâkıf değildik.

Hocam Hacı Salih Efendi'yle de irtibatınız oldu zannediyorum?

Kendisi yazları Çaykara'ya gelirdi. Orada kız kardeşinin fındıklığı vardı onunla ilgilenirdi galiba. Çaykara'ya geldiği dönemlerde kendisi zaruri gıdalardan oluşan paketler hazırlardı, taksisinin arkasına koyardı. Her gittiği eve de zaruri gıdalardan oluşan o paketi bırakırdı. Kendisi bir gün Çaykara'ya teşrif ettiler. Hatta Samsun'a gelmişler de fakat nedense orada evinde kalmak istediği kişi belki onu üzecek bir davranışta bulununca hemen Çaykara'ya doğru kaptanı yönlendirdi ve geldiğinde ben yatsı namazını kılıp evime giderken baktım ki kapının önünde haciefendi arabanın içinde duruyor. Onu daha önce rüyada görmüştüm, Hocaefendi gelince ben kapıyı yüzüm gülererek açtım. O zaman yeni evliydik, hemen evimize onu ve misafirlerini davet ettik. Evimizi şereflendirdiler. Tanışıklığımız o gün başlamıştı. Ondandır da devam etti elhamdulillah. Hatta Çaykaralı olan kardeşlerimiz, yaa biz burada dururken bu kimdir ki bu öğretmende, orada kalıyor demişlerdi de o da onları paylamıştı.

Tabii o altta biz müftülük binasının orada kalırdık. Müftülük makamında hocamı dostları, sevenleri ziyaret ederdi. Hiç unutamadığım şu ifadesi kulaklarımızda küpe olmuştu:

Bir gün hava kapalı biraz da soğuk. Hocamın özelliği, geldiğinde misafirleri çok olması sebebiyle sofraya mutlaka hazır olurdu, o sofrada da tahin helvası, sert tahin helvası olurdu. Yemeğe başlama-

dan önce Hocaefendimin âdeti, sünnet-i seniyyeye çok bağlı olduğu için, mutlaka ellerini yıkamak isterdi. Orada yaşlı bir amca belli ki onu seven öğrencisi, haciefendim sizin elleriniz zaten yıkanmıştır, gerek yok, diye ona böyle ifade edince, sert bir şekilde ona dönerek baktı ve şunu söyledi:

“Ben yemekten önce ellerini yıkama sünnetini işlemek için yemek yiyorum, sen nasıl buna engel olursun?”

Ayrıca merhum hocamız *Delâil-i Şerîf*'i çok okurlardı. Hatta Sultan-ı Enbiya ismini zikrettiği zaman Peygamberimizin Efendimizin muhabbetinin kalbinize doğmaması mümkün değildi. Peygamber aşığı bir insandı. Kız kardeşinin fındıklarını toplarken biz de arkadaşlarla Trabzon'dan o zaman yaz dönemiydi gittik, hanesinde, biz de güya fındık topluyoruz. Fakat girdiğimiz fındık bahçesini karıştırıyorduk. Hocaefendi bize bir şey demiyordu.

Çaykara'ya geldiği zaman küçük bir yorgancık yaptırmıştı. Orada bizim Kamil arkadaşımız vardı. Biz dedik herhâlde bunu torunlarına, yeğenlerine götürecektik. Neyse köydeki hanesinde o akşam kaldığımızda baktım ki Hocaefendi kendisi için onu yaptırmış. Yani bizim gibi 2. 80 uzanıp yatmamış, sadece böyle yaslanıp onu üzerine çekivermişti, ona şahidiz.

O dönemde havanın sıcak olması sebebiyle bir gece bizi uyku tutmadı. Biraz da dervişlik sebebiyle tutmadığı için ben de uyanıverdim. Baktım ki haciefendi yerinde yok. Biraz sonra abdest almaya çıkınca baktım ki haciefendi o köy evlerinin hol dediğimiz yerde böyle hafifçe kandilin ışığında bir seccadede tefekkür hâlinde, hocamızı öyle bulmuş olduk.

(Hacı Salih Efendi) zahit, ibadet ehli, hâl ehli bir insandı. Fındıkları ayırırken şu sözünü hiç unutmam, bazıları çürük yaralı olurdu, o şunu derdi: İnsanların da bazı böyle çürük ve yaralı olanları vardır. Rabbimiz bizi o tür insanlardan, o tür hastalıklardan uzak kılsın.

Kendisini bir ara arkadaşlarla Erzurum'da ziyaret ettik. Tabii Erzurumlular büyüklerine çok saygılıydı yani biz oraya gittiğimizde değil mi ki biz Hocaefendi'nin misafiriyiz, Hocaefendi'ye gösterdikleri hürmet ve saygıyı bize de gösterirlerdi. Oradan ayrılırken hocamız herkese birer çerçeve bal verdi. Şunu ifade etti “Maddi hastalıkların şifası var ama manevi hastalıklarımıza da inşallah şifa olur.”

Hacı Hasan Efendi'yle tanışıklığımız?

Tabii, Çaykara'ya gittiğimizde merhum Hacı Hasan Üstadımızın bir medresesi vardı. Oraya gelen öğrencilerin kaldıkları küçük odacıklar vardı. Biz Hocaefendi'den Arapça eğitim görmedik. Ama her vesileyle onu ziyaret etmiştik. Hatta Çaykara'ya gelmeden önce rüyamda bir zat görüyorum ama ben kendisini tanıyamıyorum. Medreseden çıkarken bir zat, öyle görüyorum. Daha sonra Çaykara'ya tayin olup gittim. Baktım ki aynı hocaefendi, aynı medrese, yani Hasan Rami Yavuz, Hacı Hasan Efendi Üstadımızdı. Sohbetlerine katılırdık, derslerine katılırdık dinlerdik, nasihatlerini almıştık, çorbasını içmiştik. İslâm hayatı, İslâm büyükleri hakkındaki anlattıklarını dinlemiştik. Cuma ve salı günleri Çaykara Merkez Camii'nde vaaz ederdi. O vaazlara mutlaka katılırdım. Bir kenara çekilir, elimde bir kalem defter olduğu hâlde not alırdım. Hatta kendisi camiye geleceği zaman ben kapıda bekler papuçlarını alır dolaba koyardım. Vaaz bittikten sonra da aynı şekilde papuçları alır ona giydirdim. Son dönemde, hasta olduğu dönemde bir gün baktım ki yüzü kızarıp soluyor, kürsüde. Belli ki rahatsızdır, abdest alacaktır. Ben hemen o caminin yan kapısı vardı, hemen papuçları aldım, hocama işaret ettim, yan kapıya getirdim. Oradan giydi, abdest alıp geri dönmüştü.

Merhum hocamızın böylece vefatına kadar sohbetlerinde bulunduk. Yani saygıda kusur etmemeye çalıştık, sevenlerin ziyaretine vesile olduk.

Hocam bu bahsettiğiniz Hocaefendiler'e yetişip sohbetlerinden istifade ettiniz, nice hâllerine, dikkat ettikleri âdab ölçülerine şahitlik ettiniz. Bunlardan bazılarını da bizlerle paylaştınız. Çok teşekkürler ediyoruz. Az önce bir miktar bahsetmiştiniz ancak tekrar okuduğunuz kitaplara dönmek istiyorum. Şu hocamdan şu kitapları okudum dediğinizde kimler aklınıza geliyor acaba?

İstanbul'da Hüseyin Arslan hocam vardı. Çok ehl-i hâl, İslâm dünyasını gezmiş güzide bir insandı. Bana İbn Âbidin'in oğlunun yazdığı *el-Hediyyetü'l-alâiye*'yi, Şam Müftüsü Muhammed Said el-Burhanî'nin de kısmen şerh ettiği hâliyle hediye olarak vermişti. Merhum hocamdan okuma imkânım olmadı. Ama Çaykara'ya tayin olduktan sonra Abdulgafur Karaismailoğlu ki bugünkü Adil Karaismailoğlu'nun dedesidir, ondan bu kitabı okudum. Kendisi Trabzon'un Havaalanı TEDAŞ semtinde oturlardı. Çaykara'dan cuma günü öğleden sonra gelir, hocama uğrar bir bahis okurduk. Cumartesi tekrar hocamın evine gider bir bahis okurduk, pazar günü de...

Bu kitap için akaid, fıkıh ve ahlak konularını içeren küçük bir İslâm ansiklopedisi denilebilir belki. Onun okunmasını tavsiye ederim. Benim hayatımda çok büyük etkisi olmuştur. Hatta sınıfa onu getirirdim, bazen bir konuyu böyle bulmak için kitabı açtığımda çok meşgul olduğum için istediğim konu karşıma çıkardı. *el-Hediyyetü'l-alâiye*'nin benim üzerinde büyük etkisi olmuştur. Onu böylece hocamdan bitirmiş olduk.

Karaismailoğlu Hoca kimden okumuştur hocam? Onunla ilgili bir şey söylemek ister misiniz?

Onun hayatıyla ilgili internette bilgi var. Kendisi Türkiye genelinde vaizlik, belli yerlerde müftülük yapmış. 1955-58 yılları arasında Kore'ye müftü olarak, imam olarak tayin olmuştur. Astronomi konusunda büyük bilgisi olan bir kimseydi. Hatta evinin bir odası tamamen kitaplarıyla ve astronomi âletleriyle doluydu. *el-Hediyyetü'l-alâiye* isimli kitabı okurken hocamın ifade ettiği şu sözü hiç unutmam: "İnsan kitap okurken öyle bilgiler elde eder ki o bilgi veya bilgiler bir ömre bedeldir."

Kendisi yıllarca memleketten ayrı kaldığı için memleket hasreti vardı. Hatta bana Çaykara'nın Ogene köyü vardır, oradan su getirmemi söylemişti. Ben de hemen hafta içi Çaykara'da okurken büyük bir su tulumu, su kabını aldım, bayağı ağır bir kap, o zamanın zor şartlarıyla Ogene'ye kadar çıktım, dereye indim ve güzel bir pınardan-çeşmeden onu doldurdum. Yine zor imkânlarla tabii Çaykara'ya geldim. Çaykara'ya geldiğimde yatsı vakti geçiyordu ve daha sonra cuma günü dersten çıktıktan sonra getirdim Hocama, Trabzon'daki hanesinde o suyu teslim ettim. Bize dua etti.

Yanında Enisecik diye bir kız çocuğu da vardı. Onunla beraber kalırdı hocamız. Trabzon merkezde de vaazlarda bulunurdu. Vakarlı, celalli, mütevazı duruşu olan değerli hocamızdı.

Hocam bölgemizde önemli bir yeri olan icâzet merasimlerine de değinmek istiyoruz. Unutmadığınız, gençliğiniz, öğrenciliğiniz ya da sonraki meslek hayatınızda şahit olduğunuz icâzetlerden biraz bahsedebilir misiniz?

Evet, tabii. Hacı Hasan Efendi'nin de aralarında olduğu misafir hocaların katıldığı icâzet merasimlerine katıldık. Merhum Aşıkutlu Hocamızın vefatından sonra onun köyündeki Kur'an Kursu'nda yapılan icâzete katılmıştım iyi hatırlıyorum. O dönemlerde icâzetler insanları cezbeden ve farklı

hocaefendilerin sohbetlerinin yapıldığı coşkulu programlardı. Mezun olan öğrencilerin sevgisine hepimiz katılırdık. Tabii onların icâzet alması katılanları teşvik ederdi, misafirler de çocuklarını okutma, icâzetle ödüllendirilmeleri hususunda gayrete gelirlerdi. Karadeniz Bölgesi'ne has olan bu özellik dalga dalga günümüze kadar gelmiştir. Son dönemlerde Arsin Çiçekli köyünde, Ahmet Yaşar Hocamızın da refakatiyle yapılan icâzetlere katılmıştım.

İlk meslek hayatımızda bu icâzetlere öğrencilerimizi yönlendirmiş, tahsilin önemini ve hafız olmanın hafızlık nimetine sahip olmanın değerini onlara anlatmaya gayret etmiştik.

Çaykara denince akla gelen isimlerden biri de Hacı Ferşad Efendi... Ondan da kısaca bahsedebilir misiniz hocam?

Çaykara'da müftülük vazifesinde olan kıymetli bir hocafendi vardı. Yusuf Bilgin Hocaefendi. Kendisiyle müftülüğü döneminde beraber olduk. O hatimle teravih namazı kıldırdı. Diyanet'in imtihanlarında beni de yanına alırdı, beraber imtihanlara katılırdık. Bazen hanesine bizi misafir ederdi. "خير الطعام ما حضر / Hayru't-ta'âm ma hadar" diye ifade eder, yemeğin hayırlısı hazırda olandır, derdi. Bizi sever, biz de ona hürmette eksiklik yapmazdık. Kendisinden de *Mültekâ*'nın belli bölümlerini okuma bahtiyarlığına erdik. Sonra kendileri İstanbul'a göç etti. Hacı Hasan Efendi de rahmetli olmuştu. Biz böyle yetim gibi bir hâle düştük. Daha sonra bir rüya üzerine ve o bölgede okuyan öğrencilerimizin hatırlatmasıyla Meşhur Hacı Ferşad Efendi'nin torunu Ahmed Ferşad Efendi'ye ziyarete gittim, okuma isteğimi dile getirdim. Siz Çaykara'dan gelip okuyamazsınız, uzaktır ama ara ara gelin, sohbet ederiz, diye ifade etti. Ben ertesi gün tekrar gittim, okuma isteğimi dile getirdim ve kapısını bize açtı.

Kendisinden *Halebî sağîr* dediğimiz fıkıh kitabını okuduk. Kendisi Mehmet Zahit Kotku hazretlerinden icâzet-i tamme ile mücâz olan ehl-i hâl bir insandı. Geceleri az uyduğunu arkadaşlar, onu tanıyanlar ifade ederdi. Biz de *Halebî sağîr*'i ondan bitirdik. Amacımız bir kitabı bitirmenin yanında bu vesileyle, o kitap sebebiyle hocamızla beraberliğimizi arttırmaktı. Evinin dört tarafı kitaplarla doluydu. Hatta günümüzde yeni yeni kitaplarımızın içindekiler bahsi hazırlanarak öğrenciye kolaylık sağlanıyor. Eski dönemde kitaplarda böyle bir içindekiler bahsini geniş teferruatıyla ifade etme hususu belli ki azdı, kendisi o kitapların hepsini okumuş ve onlara bir fihrist, içindekiler bahsi hazırlamıştı. Arzu ettiğiniz bir şeyi bulmakta kolaylık olurdu. Her vesileyle beraber olurduk hocamızla, bazen iki saat bazen üç saat; bizi bırakmazdı.

Vefatına kadar bu sevgimiz, saygımız, hürmetimiz devam etmiştir. Kendisinden çok şeyler öğrendik. Bazen gönlüm bir şey arzu ettiği zaman evden çıkarken bir bakardım, hemen bize o arzu ettiğimiz şeyi takdim ederdi. Hocam rahmetliyle sevk-i tabiiye kendisinin vefatına kadar da o birlikteliğimiz olmuştur. Belki çok şeyler öğrenmedik ama hocalarımıza olan hürmetimiz, saygımız sebebiyle onların duasını aldığımızı arkadaşlar ifade etmişlerdi.

Çaykara'da çok salih insanlar vardı. Hacı Bekir Efendi mesela Çaykara'ya gelirdi. O da çok farklı, hâl sahibi birisiydi. Ben yakınlaşıp, hürmetimi ifade ederdim. Hiçbir zaman ziyaretinden, sohbetinden uzak kalmazdık. Keşif sahibi farklı güzel bir insandı. Ona benzer nice insanlar vardı. Çaykara'ya tayin olduğumuzda bazıları orası mahrumiyet yeridir, diye ifade etmişti. Ama Çaykara'ya tayinimiz bizim için büyük nimet oldu. Benim, bağışlayın bir özelliğim kendim istifade ettiğim hocalarımdan öğrencilerimin de istifade etmesi için çaba sarf ederdim. Hocalarımın yanına öğrencilerimi de imkân nispetinde getirdim, onları tanıttım. Onların da bu güzide şahsiyetleri görmeleri hususundaki

gayretimi de seferber etmeyi bir ödev olarak kabul ettim. Daha sonra öğrencilerimiz; “O günler ne güzel günlerdi hocam. O büyükleri bize tanıttınız.” diye ifade etmişlerdir.

Hocam izninizle İstanbul’daki Yüksek İslam günlerinize gidelim. İstifade ettiğiniz, okuduğunuz, üzerinizde katkısı olan hocalarımızdan da kısaca bahseder misiniz?

İstanbul Yüksek İslam’a kaydolduktan sonra bir gün dersimize rahmetli Osman Öztürk hocam geldi ve “Yazları burada kalacak, hafta sonları, hafta içi bazı günler okuyacak, bütün ihtiyaçlarını benim karşılayacağım Yunus gibi söz dinleyecek öğrenciler istiyorum. Arzu edenler isimlerini bana yazıp versin. Biriniz kalksın, bu isimleri tespit edip bana versin.” deyiverdi. Ben hemen Karadenizli cesaretiyle kalktım, istekli arkadaşların isimlerini aldım ve hocama arz ettim. Bizi bir sınıfta topladı ve bu konudaki samimiyetimizi ölçme hususunda bizi kısmen bir imtihandan geçirdi.

Kaç öğrenci çıkmıştı hocam?

Yirmiyeye yakın öğrenci çıkmıştı. Daha çok bizim bulunduğumuz sınıftaydı, başka sınıflardan da katılanlar olmuştu. Sayı belki fazla olabilir. Bizden önce de tabii hocamın bir ders halkası vardı. Mesela Mustafa Ağırman hoca vardı, şimdi hâlen Prof., Erzurum İlâhiyat’ta, o bizden önceki halkaydı. Bu ders halkasında kimler ders veriyordu? Ali Özek hocam ders veriyordu, Bekir Sadak hocam ders veriyordu, Mehmet Sofuoğlu, *Buhâri-i Şerif* dersi verirdi.

Biz de hocamızın bu teşvikiyle o halkaya devam ettik. Hocamızın şu sözünü hiç unutmam:

“Bugünün dervişi hasır dösekte yatan değil kardeşini nefesine tercih edendir.”

Ayrıca bana şöyle bir görev vermişti, okula gelen, giysisi, harçlığı eksik olan gençleri tespit edeceksin bana bildireceksin, biz onların yemesi-içmesiyle ilgilenelim. Yani o bizim ders halkasına katılanların dışında da ben öyle ilâhiyatın mescidine gider, işte gözetlerdim, onları tespit eder, daha sonra Eminönü civarında olan Alptekin Konfeksiyon diye bir hacı amca vardı, hocam öğrencilerle beraber bizi gönderirdi. O hacı amca çok değerli birisiydi, evladım buradan ne beğenirseniz hoşunuza giderse alın, derdi. Arkadaşlar bütün ihtiyaçlarını oradan karşılardı.

Davudoğlu merhum o zaman Yüksek İslam’da mıydı siz öğrenciyken?

Bizim dönemde yoktu, onu tanıma imkânımız olmadı.

Ali Özek Hoca demiştiniz hocam?

Evet bize fıkıh dersine gelirdi. Kendi hazırladığı notları okuturdu. Bekir Sadak hocam tefsir dersine gelirdi. Hadis dersini Mehmet Sofuoğlu hocamız okuturdu. Arapça konusunda ilâhiyatta olan bazı hocalarımız ders verdi. Onları tam hatırlayamıyorum. Ezher’den mezun olan hocalar vardı civar camilerde. Onların da dersine katılırdık.

Emin Saraç Hocaefendi o esnada Fatih’te ders okutuyor muydu hocam?

Emin Saraç Hocamıza geçmeden önce Ali Yakup Cenkçiler hocamız vardı. Emir Buhari Camii’nde *İhyâ* dersi yapardı, biz o derse katılırdık Osman Hocamın teşvikiyle. Pazar günü ikindiden sonra

bu dersi yaparlardı. O derse ben ve arkadaşlar katılırdık. O günlerde *İhyâ*'ya Yüksek İslam'daki bazı hocalarımızın telkiniyle farklı gözle bakılırdı, sanki zayıf hadislerin mevcut olduğu bir kitap olarak düşünülürdü. *İhyâ* üzerinde bir güvensizlik demeyeyim de böyle gönle sinmeyen bir tutum içinde olduklarını çevredeki insanlardan gördük. Ama Ali Yakup Hocamız o derste şunu ifade ederdi: *İhyâ* bir İslâm ilimleri ansiklopedisidir. Derste bir sayfa okurdu, biz de dinlerdik, önümüzde kitap, anlayabildiğimiz kadar tabi. Farklı hocaefendiler, cemaatler (bu derslere) katılırdı. Fakat o bir sayfa açılır açılır farklı sayfalara dönerdi ve büyük bir hazla o dersten çıkardık. Ben hocamı beklerdim kapının önünde yine aynı şekilde papuçları alırdım, onunla beraber yukarı çıkar, papuçları koyacak yere koyardım. Daha sonra inerken hemen aynı onun yanı başına pabuçlarımı alır ona giydirirdim. Bunu böyle yapardık. Hocamızın vefatına kadar biz İstanbul'dan öğretmen olarak tayin olup Çaykara'ya gelene kadar o usulümüz devam etti.

Ali Yakup Cenkçiler Hocamız çok donanımlı, İslâm kültürüne vâkıf bir kimseydi. İslâm büyüklerini tanımış bir insandı. Mısır'da Hasan el-Bennâ'yı tanımış bir kimseydi. Gerek Osman Hocamdan gerekse de Ali Yakup Hocamdan duyduğum Hasan el-Bennâ'dan aktarılan şu sözü unutmam: "Vaazifelerimiz vakitlerimizden çoktur." Yazıp masamın üzerine koymuştum bu sözü.

Amcam (Kurrâ-Hafız Muharrem Arslantürk) bazen beni vaaz kürsüsüne çıkarırdı. Tabii öğrendiklerimizi derler toparlar, bir şeycik söylemeye çalışırdık.

İstanbul'da ayrıca Ahmet Vanlı Hocaefendi çok güzel bir hatipti, amcamın da arkadaşıydı, İstanbul müftü muaviniydi. Kendisinden Hallaf'ın *Fıkıh Usûlü* kitabını okumuştuk. Vaazlarını, hangi camilerde vaaz yaptığını öğrenirdim, o camilere koşar giderdim. Hani ne derler yani İstanbul kazan biz kepçe öyle elimizde kitap koşar giderdik. Tabii amcam da bundan hoşnut olurdu, yani öyle ifade ederlerdi.

(Bir gün) Valide Sulan Camii'nde kürsüye çıktım, biz vaaz edeceğiz ama vaaz kim biz kim? Neyse bir şeycik söyledik amcam şöyle bir iltifatta bulundu: Ya Hikmet hoca dedi, Ahmet Vanlı Hoca senin söylediklerinle bir ay vaaz eder, sen birçok ayetler hadisler okudun maşallah. Evet, öyle bizi teşvik eder, taltif eder gerektiğinde de ikaz ederdi.

Emin Saraç hocamızı sormuştunuz. Kendisinin sohbetlerine katılırdım. Ama Osman Öztürk hocamın tespitli ders programı ve hocalarımız sebebiyle Emin Saraç hocamızın düzenli derslerine fazla katılamadım, derslerimiz çakıştığı için. O bazen Ali Yakup Hocamın dersine gelirdi. Biz de ders halkasına imkân nispetinde katılırdık. Ama ondan okuma imkânı olamadı, ne var ki bizim çocuklarımız okudu. Biz okuyamadık ama benim çocuklarım ondan okudular.

Trabzon'dan bir ismi daha zikretmeliyim. Hacı Ziya Habiboğlu hocamı da unutmamak lazım. Belli bir dönemde Trabzon insanının manevi gıdasını, İslâmî ilimlerdeki eksikliğini tamamlama hususunda büyük gayret sarf etmiştir. Trabzon denince Hacı Ziya Habiboğlu hocamız hatıra gelirdi. Kendisiyle de *el-İhtiyâr* isimli fıkıh kitabının belli bölümlerini okuduk ve onunla birlikteliğimiz devam etti.

Sözlerimi toparlarken tahdis-i nimet kabilinden ifade etmek isterim, imam-hatip lisesinde gerek Çaykara'da gerek Trabzon İmam-Hatip Lisesi'nde öğretmen olduğumuzda biz farklı bir öğretmenlik yaptık. Neden? Hocalarımızdan dolayı. Öncelikle Osman Öztürk hocamdan edindiğim izlenimler sebebiyle. Yani bilinegelenin dışında biz öğretmenlik yaptık. Bunu öğrencilerimiz de dile getirmişlerdir. Okulda bulunduğumuz dönemde mesela Trabzon İmam Lisesi'nde öğretmenlik yıllarında yirmi üç yıl bizatihi, Kur'ân-ı Kerim'den dualar, hadis-i şeriflerden dualar ve kırk hadis yarışmaları yaptık. Her katılan öğrenciyi ödüllendirdik.

Emekli olduktan sonra da öğretmen/öğrenmenin emekliliği yoktur ya arkadaşlarımızla irtibatımız devam etmektedir. Öğrencilik yıllarından kendisinden istifade ettiğimiz sınıfımızda bir ağabeyimiz vardı. Süleyman Ramazanoğlu hocamız. Şimdi de kendisinden *Celâleyn* tefsirini pandemiyle başladık bitirdik elhamdulillah. *Sahihü'l-Buhâri* ve *Sahihü Müslim*, ikisini cem eden bir kitap beraber okuyoruz. Yani tahsil hayatımız emeklilikten sonra da devam etmektedir. Tabii öğrencilerimizle de zoom üzerinden bazı derslerimiz oluyor. Hocalarımdan elde ettiğim bu güzellikleri hayata yansıtmak, yazıyla tespit etmek ve yeni nesle aktarmak amacıyla *Reyhan Dergisi*'nde o konuda bizden talepte bulundular, yazılarımızla katkıda bulunmaya devam ettik, devam ediyoruz.

Trabzon İmam-Hatip Lisesi'nde öğretmenken hocalarımızı öğrencilerimize anlatmayı, yeri zamanı gelince kendileriyle onları tanıştırmayı bir vazife bildik. Onlardan istifade hususunda öğrencilerimizi teşvik ettik. Mesela (Trabzon Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde akademisyen olan) Mustafa Çil hocamız bu konudaki tavsiyemizi tutmuştur. Bölgemizdeki Saadettin Parlak hocamız da hakeza. Şükrü Küçük hocamız, kendisi İstanbul İlahiyat'tadır. Murat Ustakurt hocamız da Emin Saraç Hocaefendi'nin bıraktığı ilmî mirası devam ettiriyor. Marmara İlahiyat Fakültesi'nde okuduğu yıllarda tavsiyemiz üzerine Emin Saraç hocamızdan İslâmi ilimleri okuyan Trabzon İmam-Hatip Lisesi'nden öğrencim Zafer Durmuş'a 41 Hadis yarışmalarımıza katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Bunlar bizim sevdiğimiz, bizi seven, sözümüzü dinleyen tavsiyemizi tutan gözbeğimiz gençlerimizdir. Tabi sayamadığım birçok öğrencimiz var. Rabbim her birinden razı olsun.

Hocam Allah razı olsun! Vakit ayırıp zahmet ettiniz, projemize destek oldunuz, çok teşekkür ediyoruz.

Biz teşekkür ediyoruz. Hocalarımızı anlatırken, tanıtırken sürçü lisan etmişsem, onların manevi hatıralarından özür beyan ederiz. Tabii hocalarımızı her zaman rahmet, minnet ve şükranla yâd etmiş, bu hâlimizi öğrencilerimize de kazandırmaya gayret etmişizdir. Rabbim sizlerden razı olsun. Esas olan hoş bir hatırayla yâd edilmektir. Ülkemizin, gençlerimizin geleceğinde katkısı olan rahmetle anılacak güzel izler bırakmış bir hâlle bu dünyayı sonlandırmayı dileriz. Hak razı olsun, emeği geçenlere biz de teşekkür ederiz.

